

Abstrakt

Ve společnosti člověk přirozeně projevuje preference k interakci s určitými lidmi více než s jinými, a to jak v dospělosti, tak v dětství. Jako uživatel jazyka během komunikace často lépe hodnotí a upřednostňuje mluvčí s rodilým přízvukem oproti mluvčím s cizím přízvukem. Některé předchozí výzkumy naznačují, že negativní postoje vůči mluvčím s cizím přízvukem by mohly být zmírněny bilingvní zkušeností jedince – tento efekt bilingvismu ale zatím nebyl spolehlivě prokázán. Vliv přízvuku a bilingvismu na jazykově podmíněné sociální preference v dětství, specificky v češtině, jsou předmětem výzkumu této práce. Součástí empirické části je vlastní experiment, který zahrnoval 51 monolingvních a 51 bilingvních dětí – posluchačů ve věku 4–9 let a testoval, jestli je u nich výběr kamaráda ovlivněn cizím přízvukem. Výsledky ukazují celkovou preferenci v obou skupinách pro rodilý přízvuk, která navíc roste s věkem posluchače. Tyto výsledky jsou konzistentní s předchozími výzkumy: s věkem se zvyšují percepční citlivost a sociální preference k rodilému přízvuku i v češtině. Efekt bilingvismu pro zmírnění preference rodilého přízvuku se neprojevil; z důvodu heterogenity vzorku bilingvních dětí je však třeba v budoucnu provést detailnější analýzu. U bilingvních dětí byl významný efekt země, kde dítě žije – děti ze zahraničí vykazovaly vyšší preferenci pro rodilý přízvuk než bilingvní děti v ČR. Byl zjištěn i efekt způsobu administrace experimentu (online vyplnění s rodičem versus osobně s experimentátorem), který naznačuje, že čím déle experiment trvá, tím preference pro rodilý přízvuk klesají nebo se zvyšují, v závislosti na věkové skupině. Výsledky jsou blíže komentovány v diskuzi.

Klíčová slova: cizí přízvuk, vnímání řeči, sociální preference, výběr kamaráda, bilingvismus, předškolní a mladší školní věk, psycholingvistika